

Södertälje
kommun

Remissversion | 2024-05-20

Odlingsstrategi

2025-2035 Södertälje kommun

Dokumentinformation

Tidshorisont

Odlingsstrategin har en tidshorisont och målbild fram till 2030. Detta följer Agenda 2030 och den nationella livsmedelsstrategin.

Syfte

Syftet med strategin är att visa hur kommunen utifrån sina olika roller och funktioner ska främja lokal odling och matproduktion samt värna den odlingsbara marken. Strategin ska också visa vad andra aktörer kan göra för att främja odling.

Avgränsning

Odlingsstrategin är avgränsad till primärproduktion av råvara till livsmedelsproduktion, som är det första ledet i livsmedelskedjan, samt foderproduktion. Kommunens roll som inköpare av livsmedel finns inte med eftersom den styrs av livsmedels- och måltidspolicyn. Det andra ledet i livsmedelskedjan, förädling, täcks av livsmedelsförsörjningsstrategin.

Övergripande mål

Jordbruksmarken ska värnas för att höja självförsörjningsgraden av livsmedel och öka sysselsättningen inom de gröna näringarna. Produktionen av lokala insatsvaror, som är nödvändiga för att bedriva odling, ska stärkas. Brukandet av jorden ska ske med långsiktigt hållbara produktionsmetoder för att säkerställa jordens bördighet, gynna den biologiska mångfalden och nå hållbara kretslopp av näringsämnen och vatten.

System för uppföljning

Ett antal indikatorer följs upp årligen i samband med miljö- och klimatbokslutet. Dessa ska visa om utvecklingen går i riktning mot det övergripande målet.

Användning & Målgrupper

En strategi är vägledande för beslut och styrning. Odlingsstrategin riktar sig främst internt i kommun-koncernen men visar också vad andra aktörer kan göra för att främja odling. Ställningstagandena är centrala för strategin, och visar VAD som behövs för att uppfylla odlingsstrategins syfte och mål, och som den kommunala förvaltningen samt Telge Bolagen kan styra mot genom sina roller och funktioner.

Odlingsstrategi, 2024-2030, dnr: KS

Ersätter Odlingsstrategi, dnr: KS 18/165

Fastställt av kommunfullmäktige 202x-xx-xx

Giltighet: Aktualitetsprövas eller revideras senast 202x-xx-xx

Ansvar för uppföljning och revidering: Tekniska nämnden

Dokumentansvar: Samhällsbyggnadskontoret, strategienheten

Innehållsförteckning

Inledning	5
Strategins upplägg	5
Bakgrund	6
Varför behövs en odlingsstrategi?	6
Förutsättningar för odling och djurhållning	7
Fysisk planering, livsmedel och beredskap	9
Politiskt uppdrag	11
Strategiskt ramverk	12
Mål, indikatorer och ställningstaganden	15
Målbild	15
Övergripande mål	15
Inriktningar och åtgärdsområden	16
Indikatorer	17
Ställningstaganden	18
Bilagor	21
Bilaga 1: Kartor	22
Bilaga 2: Koppling till andra styrande dokument från global till lokal nivå	23
Bilaga 3: Uppföljning av odlingsstrategins indikatorer 2017-2023	30

Kale
15/7

Inledning

Södertälje kommun har några av länets bästa jordar och goda förutsättningar för en lokal livsmedelsproduktion. I kommunen finns flera företag, organisationer och initiativ inom odling och livsmedel som är uppmärksammade även utanför landets gränser. Efterfrågan på närodlade livsmedel är stor i stockholmsregionen liksom inom kommunen. Samtidigt är Södertälje en kommun med expansiva bostadsmål. Även verksamhetsområden och infrastruktur expanderar och tar mark i anspråk. Så för att värna den odlingsbara marken och säkerställa tillgången på lokala livsmedel behöver vi en odlingsstrategi.

Odling och djurhållning ger oss mat, men det kan även ge möten, kunskaper, ett trevligt och tryggt stadsrum samt god hälsa. Det skapar även arbetstillfällen och gynnar jordbrukare som håller landskapet öppet med betande djur. Vetskapen om var maten kommer ifrån och hur och av vem den är producerad ger en trygghet hos konsumenten, och en pedagogisk insikt om hur den påverkar djur, natur och människor. Det finns redan idag intresse och engagemang för mer odling, både som verksamhet och som fritidssyssla. Genom odlingsstrategin ska detta engagemang kanaliseras och bidra till en högre självförsörjningsgrad och ett ännu trevligare Södertälje.

Strategins upplägg

I strategin ingår målbild, övergripande mål indikatorer och ställningstaganden. Målbild och övergripande mål har sin grund i det politiska uppdraget samt i det strategiska ramverket, som utgörs av styrdokument från internationell till lokal nivå. Ställningstagandena är centrala för strategin, och visar VAD som behövs för att uppfylla odlingsstrategins syfte och mål, och som den kommunala förvaltningen samt Telge bolagen kan styra mot genom sina roller och funktioner.

Bakgrund

Södertälje blir allt mer känt som en plats med hållbar livsmedelsproduktion. Den lokala produktionen skulle dock kunna öka ännu mer för att motsvara den efterfrågan som finns både i regionen och lokalt. Framför allt finns en stor efterfrågan på grönsaker. Denna produktion skulle kunna få en starkare position i kommunen samt föra med sig mervärden för den gröna näringen på regional nivå. Den offentliga måltidsverksamheten i Södertälje har under lång tid efterfrågat mer lokalodlade och ekologiska livsmedel och 60% (2024) av de totala inköpen är nu ekologiska. Inom skolan ligger de ännu högre, på 67%. För att kunna möta denna efterfrågan behövs det fler som arbetar och försörjer sig på odling samt mer tillgänglig mark att odla på. Södertälje kommun har en nyckelroll när det gäller att styra mot ökad livsmedelsproduktion i och med sitt stora markinnehav, och kan genom att erbjuda tillgänglig jordbruksmark stimulera till en sådan utveckling. Det finns också ett intresse från medborgarna om nya möjligheter för dem att odla, och även många av kommunens verksamheter vill kunna använda odlingen som ett verktyg för exempelvis terapi och pedagogik.

Varför behövs en odlingsstrategi?

En odlingsstrategi behövs för att förbereda sig inför framtiden. Idag kan vi se global uppvärmning och klimatförändringar, miljöförstöring och minskad biologisk mångfald, sinande naturresurser och svaga ekonomier, konflikter och immigration samt en infrastruktur som är beroende av olja från global till lokal nivå. Samtidigt ökar befolkningens mängden i världen och den odlade marken minskar, vilket leder till en ökad konkurrens om marken. Generellt så förstörs mer produktiv jordbruksmark än vad som återställs. I vår del av världen har inte jordbruksmarken det ekonomiska värde idag som gör det självklart att bevara den för framtiden. Men eftersom vi kan vara säkra på att jordbruksmarken på sikt kommer att vara ovärderlig för oss så behöver vi hitta strategier och åtgärder redan idag för att värna jordbruksmarkerna för framtiden.

I Sverige ser situationen ut så här:

- Sverige är ett av världens mest importberoende länder gällande mat samtidigt som...
- Den svenska jordbruksmarken är väsentligt mycket mer produktiv än världsgenomsnittet.
- Det senaste decenniet kan vi se att intresset för närodlad mat har ökat bland konsumenter och livsmedelskedjans olika aktörer samtidigt som...
- antalet jordbruk minskar och...
- de bästa åkermarkerna exploateras i allt högre utsträckning för bebyggelse och vägar.
- Jordbrukarens låga lönsamhet medför att jordbruksmark inte brukas aktivt eller växer igen.

Förutsättningar för odling och djurhållning

Den odlingsbara marken är en ändlig resurs som har bildats under lång tid, och av all mark i Sverige är bara 7% jordbruksmark (SCB 2023). I ett globalt perspektiv kommer jordbruksmarken i Sverige och i Södertälje kommun att bli allt viktigare, i takt med att klimatförändringarna gör att jordbruksmarkens produktivitet i andra delar av världen sjunker.

På FN:s kartor över jordbruksmarken i världen är nästan all mark markerad som mer eller mindre degraderad, det vill säga utsatt för försaltning, försurning, försumpning eller förflyttning (erosion). Var man än mäter, så överstiger förlusten av jord, nybildningen. Processen är så långsam att det är svårt att mäta och förstå den. Hur jordbruksmarken sköts om är av oerhörd vikt för att säkerställa livsmedelssäkerhet. Det går att både odla och bevara jordarna men det kräver en förändring av brukningsmetoder.

Ett aktivt brukande av marken och ett hållbart jordbruk är avgörande för att uppnå ett flertal nationella miljömål. Brukandet av marken upprätthåller strukturer och stödjer ekosystemtjänster i landskapet som skapar kollektiva nyttigheter: natur- och kulturvärden, rekreationsmöjligheter och ett öppet och varierande landskap.

Hur gynnsamma förhållandena är för odling styrs av jordens sammansättning (jordart), möjligheter till bevattning (sjö, vattendrag eller grundvatten) och hur väl-dränerad marken är. Behovet av bevattning i jordbruket har varit relativt litet men inom trädgårdsodlingen finns behovet alltid. Klimatförändringar leder till större osäkerheter i väderlek. Torka och översvämningar kan minska livsmedelsproduktionen och skapa brist på bete och möjligheten att producera vinterfoder. Genom att bruka jordar av olika beskaffenhet och läge kan det gå att kompensera för detta både ekonomiskt och skördemässigt. Vid torka blir bevattning avgörande för skörden och påfrestningar på ekosystem och konkurrens om dricksvattnet kan uppstå. Under år med mycket stor nederbörd är det de väl-dränerade, högre liggande markerna som är de mest produktiva.

Fysisk planering, livsmedel och beredskap

Idag bor mer än hälften av människorna i världen i urbana miljöer och prognoser visar att år 2050 kommer cirka 70 % göra det. I Sverige bor redan idag 85 % av befolkningen i tätorter. Produktion och konsumtion av råvaror, energi och livsmedel har under lång tid kunnat ske långt ifrån varandra dels eftersom vi har haft tillgång till billig olja, dels eftersom staden idag får mycket livsmedel från andra platser än sitt närområde. Denna utveckling har bidragit till att avskilja stad från land. Den miljö- och resurskris som vi står inför kräver att vi planerar och organiserar städer och dess omland på ett annorlunda sätt. Primärproduktion och konsumtion av livsmedel och bioenergi behöver flyttas från globala marknader till geografiskt närmre regioner. En lokaliseringsprocess är en anpassning för att öka kommunernas resiliens och förmåga att hantera kriser när energi, mat och andra råvaror minskar globalt.

Livsmedelsproduktion är inte en självklar del i den fysiska kommunala planeringen trots den centrala roll som maten har för staden och stadslivet. Inom stadsplanering som disciplin ses uppdraget främst som ansvar för att planera för bebyggelse där boende, infrastruktur, service länkas samman. Kommuner har dock ett stort ansvar för hur de utvecklas över tid och kan möta samhällsutmaningar som bland annat brist på livsmedel. Kommunen behöver även ha beredskap för att uppfylla kommunens ansvar med att förse äldreboenden, skolor och förskolor med måltider.

Under första världskriget skapades ny odlingsmark både i och utanför städer. Stadsborna uppmanades av makthavarna att odla. Fram till efter andra världskriget fanns ett synsätt där det var av stor vikt att vara oberoende av omvärlden för sitt livsmedelsbehov. Konsekvensen av detta blev ett bevarande av odlingsbar mark i städernas närhet. Den beredskapspolitik som utvecklades efter världskrigen innebar att livsmedelsförsörjningen skulle klaras i upp till tre år. Denna beredskap upphörde vid Sveriges inträde i EU 1995. Idag anses Sveriges beredskapslager vara EU:s öppna marknad, vilken man hänvisar till i en krissituation. Enligt en studie av totalförsvarets forskningsinstitut så är det upp till varje enskilt hushåll att själva ta ansvar och klara sig i händelse av en krissituation där det råder brist på mat. Regeringen beslutade 2015 att återuppta planeringen för totalförsvaret där livsmedelsförsörjning traditionellt har ingått. Frågan om beredskapsplanering och självförsörjning är nu åter på den politiska agendan och har bland annat resulterat i en nationell livsmedelsstrategi.

Politiskt uppdrag

År 2023 kom ett uppdrag om att revidera odlingsstrategin. Strategin skulle även delas upp i strategi och handlingsplan enligt kommunens riktlinjer för styrdokument. Strategin bedömdes i stora drag vara aktuell, endast mindre justeringar skulle göras. I handlingsplanen behövde åtgärderna uppdateras.

Uppdraget om att ta fram en odlingsstrategi kom initialt från Mål och budget, se nedan, och den skulle täcka odling både på landsbygden och i staden.

- **för att** värna jordbruksmark samt särskilt skyddsvärd jordbruksmark för framtida livsmedelsförsörjning och säkerställa produktionen av närproducerade livsmedel. (Mål och budget 2016–2018, 2017–2019, 2018–2020)
- **för att** behovet av lokal- och närodlad mat kommer att bli allt viktigare i takt med klimatförändringarna och en ökad efterfrågan. (Mål och budget 2016–2018, 2017–2019)
- **för att** successivt övergå till ekologisk produktion på kommunens brukbara mark. (Mål och budget 2016–2018)
- **för att** betande djur är ett viktigt inslag för att upprätthålla kommunens ängs- och hagmarker. (Mål och budget 2016–2018)
- **för att** kunna öka andelen ekologiska och närproducerade livsmedel i den offentliga måltiden. (Mål och budget 2018–2020)
- **för att** möta efterfrågan på fler odlingslotter och möjliggörande av stadsodling. (Mål och budget 2016–2018)
- **för att** underlätta för företag att växa och verka i kommunen och för att utveckla service och bemötande med mycket hög kvalitet samt utveckla näringslivets konkurrenskraft och Södertäljes attraktionskraft som företagarkommun, inte minst inom de gröna näringarna. (Mål och budget 2016–2018, 2017–2019, 2018–2020)
- **för att** klargöra hur vatten- och avloppssystemet kan utvecklas så det i högre grad bidrar till näring i kretslopp och en giffri miljö. Återföring av näring till odlingsmark i det lokala jordbruket ska öka successivt genom att fler ansluts till det etablerade systemet för detta. (Mål och budget 2016–2018, 2017–2019, 2018–2020) Syfte.

Begrepp

Primärproduktion är första ledet i livsmedelskedjan. Exempel på primärproduktion är odling av spannmål, potatis, frukt, bär och grönsaker, uppfödning av nöt, gris och fjäderfä, ägg- och mjölkproduktion, lagring och transport av både foder och livsmedel samt jakt, hägnat vilt, fiskodling, honungsproduktion och plockning av vilda bär och svampar. Primärproduktion innefattar också foderproduktion.

Livsmedel är varor som är avsedda att ätas eller drickas av människor.

Gröna näringar är jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö (turism, entreprenad, lokal mat etc.)

Resiliens är ett systems långsiktiga förmåga att hantera väntade och oväntade störningar och förändringar, samt att återuppbygga viktiga funktioner och att vidareutvecklas, utan att systemet kollapsar. Det kan handla om exempelvis oro i omvärlden och klimatförändringar.

Jordbruksmark är enligt Jordbruksverket ett övergripande begrepp för åkermark, betesmark och slätteräng.

Åkermark definieras som mark som används till växtodling eller bete och som är lämplig att plöja utan större förberedelser. Mark som används till fruktodling eller som plantskola samt mark där det sker odling av energiskog räknas också som åkermark.

Betesmark och **slätteräng** är mark som används till bete och som inte är lämplig att plöja. På betesmark ska det växa tillräckligt med gräs och örter av det slag som duger till foder för djuren. Slätteräng är mark som på sommaren används till slätter, och som ibland används för efterbete.

Naturbetesmark är permanent gräsmark.

Brukingsvärd jordbruksmark är mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion.

Särskilt skyddsvärd jordbruksmark är mark som har förutsättningar att ge hög avkastning, t.ex. beroende på jordart, mikroklimat (handlar ofta om i vilket vädersträck marken lutar), tillgång på vatten, bra placering utifrån ett företagsmässigt eller socialt perspektiv. Även naturbetesmarker ingår.

Aktivt brukande av mark är mark som brukas med avsikt att skördas. Ettårig träda i en växtföljd räknas som aktivt brukande.

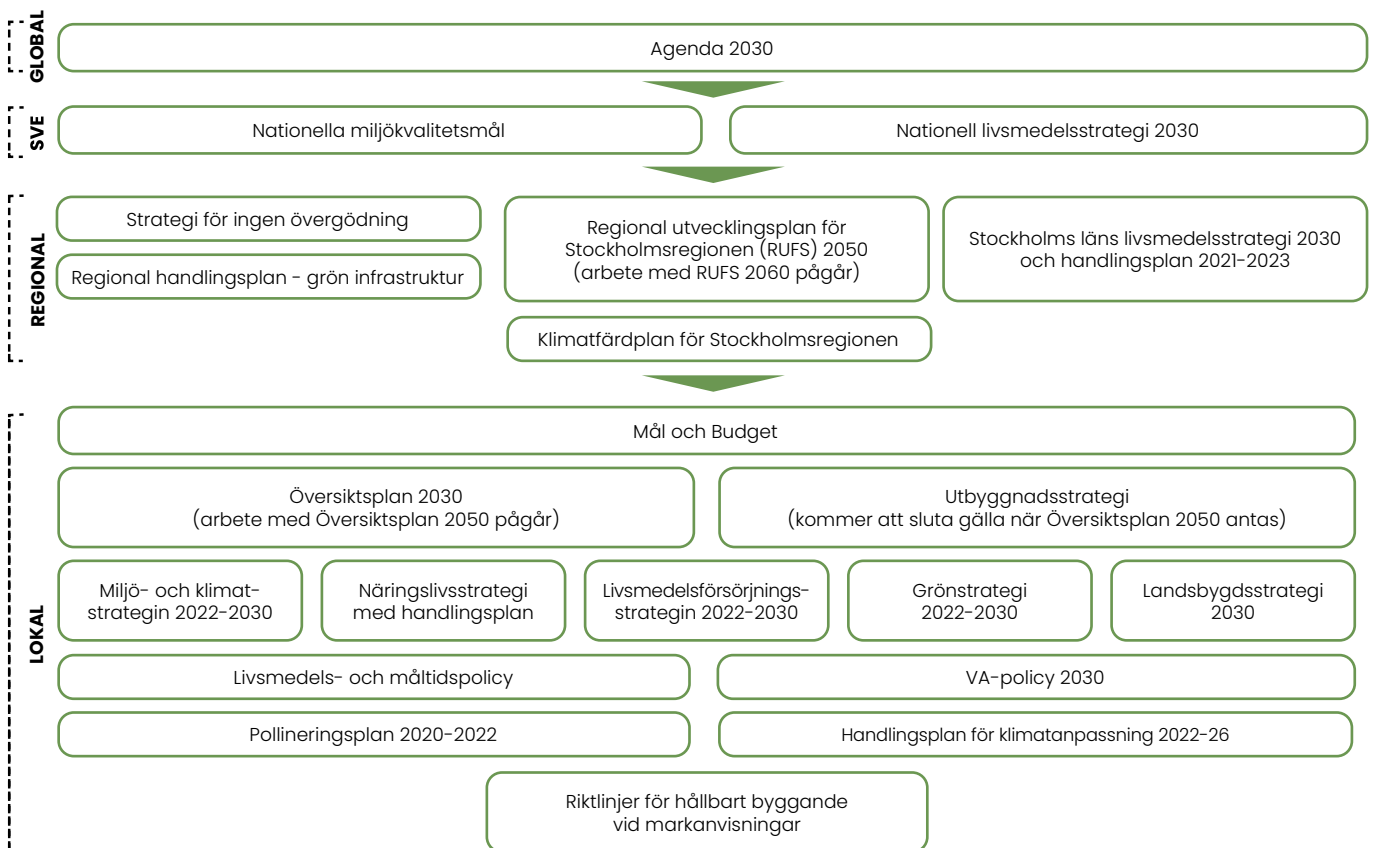
Strategiskt ramverk

Kommunens hållbarhetsarbete utgår från Agenda 2030, ett övergripande och framåtsyftande globalt, nationellt och lokalt åtagande som öppnar nya möjligheter för långsiktigt hållbar ekologisk, social och ekonomisk utveckling. Hållbar utveckling innebär "en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov". Sveriges miljömål utgör det svenska genomförandet av Agenda 2030.

Utöver de globala målen i Agenda 2030 och de nationella miljömål finns en mängd mål, strategier och åtgärder som dels sätter ramarna för odlingsstrategin dels har viktiga kopplingar till strategin. Se vilka dessa är i figur nedan.

Kommunen har också erfarenhet från internationella projekt, som exempelvis Agri Urban, som kan praktiseras i kommunen, se informationsruta på nästa sida.

I bilaga 2 finns mer information om vad som står i respektive dokument.

Koppling till kommunala projekt

Kommunen deltog i projektet **BERAS Implementation**, i vilket man utvecklade ett koncept kallat "Diet for a clean Baltic" (Östersjövänligmat), som kommunen sedan 2010 använder för att utveckla matlagningen i miljö- och klimatvänlig riktning. I BERAS-konceptet ingick att utveckla lokala kluster för livsmedelsproduktion på olika platser i länderna runt Östersjön. I projektet "**Diet for a green planet**" var Södertälje leadpartner.

I förstudien till **Projekt Södertälje när-odlat** kartlades livsmedelsproduktionen i kommunen och förutsättningarna för att öka tillgången på närproducerade livsmedel. Det var främst behoven i kommunens måltidsverksamhet som var i fokus, men livsmedlen skulle också kunna nå konsumenter i kommunen.

Matlust startade som ett EU-projekt i syfte att stärka tillväxt och hållbarhet inom livsmedelsnäringen (förädling mot små och medelstora företag). Matlust är numera en regional utvecklingsnod och motor för utveckling av ett hållbart och innovativt livsmedelssystem.

Agri Urban var ett tvåårigt "action-planning" nätverk inom EU-programmet URBACT III. Syftet var att öka sysselsättning inom de gröna näringarna – framförallt genom innovativa kommunala initiativ som ger nya möjligheter för lokal odling. Projektet avslutades sommaren 2018. Under projektets gång besökte deltagarna olika partnerländer i Europa som visade upp olika exempel på hållbar odling. Många av dessa goda och beprövade idéer finns samlade i en lokal handlingsplan.

Map 2020 var ett av Södertäljes största arbetsmarknadsprojekt. Syftet var att skapa förutsättningar att komma ut i egen försörjning. Ett av fokusområdena var mat och gröna näringar.

KISMET (2023-2025) är ett EU-finansierat Östersjöprojekt där Södertälje kommun och BERAS International arbetar för att skapa 'hållbara matmiljöer' med partners från 7 EU-länder. Det övergripande syftet med KISMET är att stödja offentliga lokala och regionala myndigheter att skapa gynnsamma förutsättningar för livsmedelsproducenter och konsumenter med fokus på hållbarhet och cirkularitet.

Mål, indikatorer och ställningstaganden

Odlingsstrategin styrs av en målbild och ett övergripande mål samt ett antal ställningstaganden som riktar sig internt i kommunkoncernen.

Målbild

Jordbruksmarken bevarar och stärker den biologiska mångfalden, kulturmiljövärdena samt skapar förutsättningar för kommunens och hela Stockholmsregionens självförsörjning av livsmedel. Södertäljes produktiva marker förser regionen med lokalproducerade och ekologiska produkter och kommunen har blivit det självklara valet när företagare, stora som små, vill etablera sig inom livsmedelssektorn. Ekologisk odling är ett tydligt inslag vid förskolor, bostäder, kolonilotter och åkrar både i staden och i det omgivande landskapet. Utöver att stärka den ekologiska hållbarheten har odlingen skapat en social hållbarhet genom mervärden i form av fler kvalitativa mötesplatser. Detta har medfört att Södertäljes medborgare känner en större gemenskap och ansvarskänsla för sitt område och sin stad.

Det finns en mosaik av storskaliga och småskaliga odlingar där framförallt den ekologiska grönsaksproduktionen frodas och har ökat i omfattning liksom behovet av arbetskraft. Jordbruksmarken brukas aktivt och ingen mark ligger längre i träda. I landskapet går betande djur som håller markerna öppna och som förser regionen med mjölk och kött. De specialiserade jordbruken samarbetar i högre utsträckning om foder och gödsel i regionen vilket främjar en hållbar djurhållning samt ekologisk produktion. Inom livsmedelsproduktionen används olika resursflöden i samhället som skapar hållbara kretslopp och regnvatten används till bevattning. Alla medborgare i Södertälje kommun som vill odla på sin fritid ska ha möjlighet till det och invånarnas engagemang för odling tas tillvara. Södertäljes invånare ska ha kunskap om var och hur de kan odla i och nära staden. Allt detta sammantaget bidrar till en mer resilient och hållbar livsmedelsproduktion, som också bättre kan klara framtida klimatförändringar.

Övergripande mål

Jordbruksmarken ska värnas för att höja självförsörjningsgraden av livsmedel och öka sysselsättningen inom de gröna näringarna. Produktionen av lokala insatsvaror, som är nödvändiga för att bedriva odling, ska stärkas. Brukandet av jorden ska ske med långsiktigt hållbara produktionsmetoder för att säkerställa jordens bördighet, gynna den biologiska mångfalden och nå hållbara kretslopp av näringsämnen och vatten.

Inriktningar och åtgärdsområden

Odlingsstrategin utgår från fyra inriktningar för att uppfylla den övergripande målsättningen. Dessa har sedan delats upp i åtgärdsområden med åtgärder i handlingsplanen som hör till strategin.

Yrkesmässigt jordbruk

- Stödja jordbrukets möjlighet att växa och verka
- Minska jordbrukets klimatpåverkan och klimatsäkra produktionen
- Säkerställa långsiktig tillgång på jordbruksmark för livsmedelsproduktion
- Styra mot ekologisk produktion och aktivt brukande på kommunal jordbruksmark
- Säkerställa kompetensförsörjningen inom de gröna näringarna

Yrkesmässig trädgårdsodling

- Vägleda och stödja för att främja mer trädgårdsodling
- Skapa nya möjligheter för odling och öka den lokala självförsörjningsgraden

Fritidsodling

- Integrera odlingsperspektivet i samhällsplaneringen
- Stödja befintlig odling
- Skapa nya möjligheter för odling
- Samverka med andra aktörer för att möjliggöra odling
- Informera och inspirera

Komplementodling

- Integrera odlingsperspektivet i samhällsplaneringen
- Ge verksamheter stöd och inspiration

Indikatorer

Följande indikatorer ska visa om utvecklingen går i riktning mot det övergripande målet. Se bilaga 3 för att följa utvecklingen av indikatorerna över tid.

ÖNSKAD UTVECKLING	INDIKATORER	NULÄGE
Jordbruksmarken värnas	<ul style="list-style-type: none"> Hektar jordbruksmark i Södertälje kommun (som fått jordbruksstöd) 	<ul style="list-style-type: none"> 9078 ha åkermark 979 ha betesmark 0 ha slätteräng (Jordbruksverket)
	<ul style="list-style-type: none"> Hektar jordbruksmark i kommunal ägo 	<ul style="list-style-type: none"> 885 ha åkermark 115 ha betesmark
Ingen åker- eller betesmark ska ligga i träda ¹ .	<ul style="list-style-type: none"> Hektar åkermark i träda 	875 hektar
Arealen som används för odling av trädgårdsväxter i kommunen ska öka	<ul style="list-style-type: none"> Hektar som används för odling av trädgårdsväxter 	12 hektar
Antal sysselsatta inom de gröna näringarna ska öka	<ul style="list-style-type: none"> Antal sysselsatta personer inom lantbruk och trädgårdsodling 	<ul style="list-style-type: none"> Jordbruk 109 st Trädgårdsodling 32 st (LRF:s kommunstatistik, SCB 2022)
Andelen certifierad ² ekologisk jordbruksmark i kommunen ska uppgå till minst 30 % år 2030	<ul style="list-style-type: none"> Hektar jordbruksmark som brukas ekologiskt Andel kommunal jordbruksmark som brukas ekologiskt 	<p>1696 ha åkermark 272 ha betesmark = 19,5 % (Jordbruksverket)</p> <p>2021: 88 ha jordbruksmark = 8,8 %</p>
Idisslande betesdjur ska öka för att hålla naturbetesmarker öppna och öka tillgången på gödsel	<ul style="list-style-type: none"> Antal idisslande djur 	<p>2364 stycken</p> <ul style="list-style-type: none"> Kor för mjölkproduktion 489 Kor för uppfödning av kalvar 209 Kvigor, tjurar och stutar 501 Kalvar, under 1 år 477 Baggar och tackor 428 Lamm 260 (Jordbruksverket 2023)
Öka hushållningen med grundvatten.	Antal anläggningar som anordnats på kommunal mark för att samla in smält- eller regnvatten i bevattningssyfte.	
Fler medborgare ska ha möjlighet att odla	<ul style="list-style-type: none"> Antal fritidsodlingsområden i kommunen Antal odlingslotter³ på kommunens mark per tusen invånare Antalet gemensamhetsodlingar i kommunen. Antal verksamheter inom komplementodling som har fått odlingsrådgivning och/eller odlingsbidrag. 	<p>5</p> <p>2,5</p> <p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> Nya under 2023: 8 stycken Totalt sedan 2018: 79 stycken

1 Gäller inte mark som ligger i ettårig träda som en del i växtföljden.

2 Med ekologiskt menas här arealer jordbruksmark som brukas med ekologiska produktionsmetoder och som uppfyller kraven enligt Rådets förordning (EG) nr 834/2007 av den 28 juni 2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter. Detta då den nationella statistiken utgår från denna märkning.

3 Odlingslotter, stadslotter och stadsnära fritidsodling på mark ägd av kommunen eller av kommunala bolag. Ej inräknat kolonilotter med kolonistugor på.

Ställningstaganden

Den kommunala förvaltningen är tillsammans med de kommunala bolagen en stor organisation med en mängd olika roller och funktioner. För att uppfylla syftet och nå det övergripande målet behöver kommunen använda dessa roller och funktioner för att främja odling och matproduktion. Hur det ska gå till har formulerats i åtgärdsområden och åtgärder i handlingsplanen.

ROLL/FUNKTION	STÄLLNINGSTAGANDE
<p>Ansvarig för långsiktig planering och plan- och bygglovmyndighet</p> <p>Kommunen ansvarar dels för långsiktiga strategier, och dels för riktlinjer, detaljplaner och bestämmelser gällande markens användning. Kommunen ger utifrån översiktsplanen och detaljplaner lov för byggnationer och användningsförändringar. I översiktsplanen och i detaljplaner kan kommunen styra över markens användning och prioritera mellan olika intressen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunen ska värna jordbruksmarken i planering och lovgivning • Vid planläggning och lovgivning ska förutsättningarna för att bedriva yrkesmässig odling eller ett aktivt lantbruk främjas • I den strategiska samhällsplaneringen ska kommunen peka ut mark för stadslotter, gemensamhetsodling och stadsnära odling (se typologi sida 22) för att möta en framtida efterfrågan inom fritidsodling • Kommunen ska vid planläggning¹ värna möjligheten att tillskapa odlingsytor för fritidsodling • Kommunen ska peka ut produktion av livsmedel som ett väsentligt samhällsintresse • Kommunen ska se den gröna näringen som en basnäring och åker- och betesmark som verksamhetsmark för lantbruksföretag och trädgårdsodlare • Kommunen ska följa RUFs 2050:s riktlinjer vid avvägningar av exploatering av jordbruksmark • Kommunen ska om möjligt synliggöra matproduktion i staden genom att främja odling i randzonen mellan stad och land
<p>Markägare</p> <p>Kommunförvaltningen och de kommunala bolagen äger mark både i tätorter, på landsbygden och i mötet däremellan. Som ägare av jordbruksmark och skog kan kommunen arrendera ut marken för odling eller bete, använda den till andra ändamål eller sälja den. Inom tätorter kan kommunen upplåta sin mark till odling, och vid exploatering av kommunens mark kan kommunen ställa krav.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunen ska främst äga jordbruksmark i säkerhets- och beredskapssyfte för att höja självförsörjningsgraden, möjliggöra nya odlingsinitiativ och kunna ställa krav på produktionsmetoder • Försäljning av kommunal jordbruksmark ska ske på ett transparent sätt • Kommunen ska tillgodose efterfrågan på stadslotter, gemensamhetsodling och stadsnära odling (se typologi på sida 35 i handlingsplan) • Kommunen ska i avtal om exploatering av kommunal mark uppmuntra till odlingsmöjligheter i anslutning till/i/på bostäder och verksamheter • Kommunen ska se till att utsläpp av näringsämnen från jordbruksmarken inte försämrar vattenkvaliteten i vattenförekomster.
<p>Fastighetsförvaltare</p> <p>Kommunförvaltningen och de kommunala bolagen förvaltar fastigheter, både i form av mark, skog och av byggnader. Som fastighetsförvaltare kan kommunen och de kommunala bolagen ställa krav i avtal om markanvändning.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunen ska verka för livskraftiga och uthålliga lantbruk och trädgårdsenheter • Kommunen ska vid nya upplåtelser för odling eller djurhållning ställa krav på ekologiska principer², om marken har förutsättningar för det, samt på att marken ska brukas aktivt • Kommunen ska sträva efter likvärdiga villkor för liknande typer av upplåtelser i tecknandet av nya avtal. • Vid nytecknande av avtal för yrkesmässig trädgårdsodling ska platsens lämplighet och möjligheter för utveckling av verksamheten vara utredda, och förhandsbesked samt eventuella tillstånd för vatten- och avlopp, växthus och väganslutning finnas • Vid omförhandling av befintliga avtal ska möjligheter för utveckling av verksamheten kunna diskuteras • Kommunen ska sträva efter att djurhållning, i första hand ska idisslare främjas, sker på all mark som har förutsättningar för det i tecknandet av nya avtal • Kommunen ska ge lantbrukare med ekologisk mjölk- eller köttproduktion företräde till nya betesavtal när ängs- och hagmarker restaureras om det är lämpligt i förhållande till avståndet mellan gård och betet • De kommunala fastighetsägande bolagen ska möjliggöra för intresserade kommuninvånare och verksamheter att odla
<p>Ansvarig för avfallshantering</p> <p>Tekniska nämnden är renhållningsnämnd och Telge Återvinning utförare och ansvariga för insamling av avfall samt avfallssystem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunen ska se till att det finns lokala system, för återföring av växtnäring från enskilda avlopp till jordbruksmark, för att öka beredskapen för brist på insatsvaror.
<p>Stödgivning</p> <p>Kommunen kan ge stöd till föreningar och verksamheter. Det kan vara i form av ekonomiskt stöd, material, arbetsinsatser och kunskap.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunen ska främja odling genom att tillhandahålla resurser av olika slag.

¹ Planläggning innebär enligt PBL förutom detaljplaner även fördjupade översiktsplaner och översiktsplaner.

² Med ekologiska principer avses omställning till ekologisk produktion, och därefter intyg på certifiering enligt KRAB.

ROLL/FUNKTION	STÄLLNINGSTAGANDE
<p>Informatör och inspiratör</p> <p>Kommunförvaltningen och de kommunala bolagen kan via sina kanaler upplysa medborgare, företagare och verksamhetsutövare om de möjligheter till odling som finns, och de möjligheter att få hjälp, stöd och kunskap som finns. Kommunen kan även uppmuntra och inspirera medborgare och verksamhetsutövare till att odla, genom exempelvis informationsutskick, föreläsningar och odling i de offentliga miljöerna.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunen ska ha lättillgänglig och samlad information om odling för medborgare, företagare och verksamhetsutövare
<p>Kompetensförsörjning och näringsstöd</p> <p>Kommunen har en viktig roll för kompetensförsörjningen i egenskap av beställare av utbildningsplatser, och kan bidra till att utbildningsanordnare inom trädgård och lantbruk kan fortsätta verka i kommunen och bistå med rätt kompetens. Kommunen kan även underlätta för företagande genom att erbjuda en samordnad väg in till kommunen, såsom via en företagslots med kunskap om gröna näringar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunen ska främja utbildning inom lantbruk och trädgårdsodling genom att synliggöra dessa och verka för deras långsiktiga utveckling och överlevnad • Kommunen ska verka för ökad samverkan mellan olika utbildningsanordnare inom lantbruk och trädgårdsodling, och mellan dessa och kommunen • Kommunen ska underlätta etablering och företagande inom gröna näringar, genom att exempelvis erbjuda rådgivning samt vägledning och samordning av kontakter inom kommunen
<p>Samverkanspart</p> <p>Kommunen kan i egenskap av sin stora organisation med många kontaktytor agera som en koordinator och ta initiativ. De som vill odla kan få hjälp med att hitta mark att odla på, de som har mark kan uppmuntras att upplåta denna för odling eller naturbetsmarker. De som har kunskap kan sammanföras med de som vill ha kunskap. Kommunen kan starta, driva och delta i nätverk, lotsa företagare och stödja medborgare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunen ska vara en drivande samverkanspart som verkar för ökad lokal ekologisk odling • Kommunen ska stimulera jordägare att arrendera ut lämpliga marker till trädgårdsodlare och att erbjuda visst maskinsamarbete för de tyngre momenten, som t.ex. plöjning
<p>Utbildare och omsorgsgivare</p> <p>Kommunen har genom sina pedagogiska, stödjande och omsorgsgivande verksamheter en stor roll i medborgarnas vardag, och har genom den en möjlighet att dels öka medborgarnas kunskap om odling och dels att ge möjlighet att odla. Odling kan användas som ett pedagogiskt och terapeutiskt verktyg.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunen ska öka medborgarnas kunskap om odling och matens ursprung, och skapa förutsättningar för att integrera odling i kommunala verksamheter

Bilagor

Kartor	22
Koppling till andra styrande dokument från global till lokal nivå	23
Internationella mål	23
Nationella mål och strategier	23
Regionala planer och mål	24
Kommunala styrdokument	25
Uppföljning av odlingsstrategins indikatorer 2017–2023	30

Kartor

Koppling till andra styrande dokument från global till lokal nivå

I figuren på sida 12 redovisas de styrdokument som odlingsstrategin kan ta stöd från. Beroende på vilken typ av styrdokument det är har relevanta mål, strategier, ställningstaganden, åtgärder samlats i denna bilaga.

Internationella mål

Agenda 2030

Agenda 2030 syftar till att minska fattigdom, orättvisor och ojämlikheter och att vända klimatkrisen under det kommande decenniet. Målen är globala men bygger på att de implementeras på lokal nivå för att skapa en hållbar värld för alla. Södertälje har ett ansvar att inom sitt påverkansområde se till att målen förverkligas. Arbetet med Agenda 2030 ska genomsyra alla kommunens verksamheter.

Mål 2: Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk.

Delmål: Senast 2030 uppnå hållbara system för livsmedelsproduktion samt införa motståndskraftiga jordbruksmetoder som ökar produktiviteten och produktionen, som bidrar till att upprätthålla ekosystemen, som stärker förmågan till anpassning till klimatförändringar, extrema väderförhållanden, torka, översvämning och andra katastrofer och som successivt förbättrar mark- och jordkvaliteten.

Mål 15: Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

Nationella mål och strategier

Nationella miljökvalitetsmål

De 16 miljökvalitetsmålen utgör det svenska genomförandet av Agenda 2030 och beskriver det tillstånd i miljön som ska uppnås. Odlingsstrategin berör i synnerhet två av dessa mål:

Ett rikt odlingslandskap: Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks. (Regeringens definition av miljökvalitetsmålet)

God bebyggd miljö: Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas. (Regeringens definition av miljö kvalitetsmålet)

Nationell livsmedelsstrategi 2030

Livsmedelsstrategins övergripande mål ska vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet.

Regeringens inriktningsmål är att 30 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark år 2030 och 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter år 2030.

Regionala planer och mål

Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUF 2050

I RUF 2050 nämns de gröna näringarna på följande sätt:

Regionala ställningstaganden: *Utveckla de gröna näringarna och säkerställ en god framtida livsmedelsförsörjning.*

Företagsandan som finns i länets landsbygder ska ges förutsättningar att utvecklas. Lantbruket och skogsnäringen har betydelse för en mängd ekosystemtjänster och för livsmedelsnära produktion. Det är därför viktigt att verka för livskraftiga lantbruksföretag och värna länets jordbruksmark. Jordbruksmark som har exploaterats för bebyggelse är i princip omöjlig att återställa. [...] Det gröna näringslivets betydelse för livsmedels-, material-, och energiförsörjningen förväntas öka, både nationellt och regionalt, eftersom en lokalt ökad produktion av livsmedel, material och bioenergi bidrar till att sänka nettokoldioxidutsläppen i länet och i världen.

I ett långsiktigt perspektiv är all jordbruksmark värd att bruka. Exploatering av jordbruksmark ska därför undvikas i största möjliga mån. I Stockholms län gäller det särskilt naturbetesmark och åkermark i klass 3–5 i åkermarks graderingen. I regionalt prioriterade bebyggelselägen såsom stadskärnor, strategiska stadsutvecklingslägen, primära bebyggelselägen samt i landsbygdsnoderna bör dock bebyggelse prioriteras. En konsekvensanalys ska då genomföras.

Om jordbruksmark ändå övervägs för exploatering utanför dessa regionalt prioriterade bebyggelselägen, ska det vara för att främja ett väsentligt samhällsintresse som inte kan tillgodoses på något annat sätt. Hänsyn bör då tas till markens produktionsvärde, samt dess natur-, kultur- och rekreationsvärden.

Stockholms läns livsmedelsstrategi 2030 och handlingsplan 2021–2023

För att ange en riktning för den regionala utvecklingen av livsmedelssektorn finns Stockholms läns livsmedelsstrategi. Den har nära kopplingar till den nationella livsmedelsstrategin men tar sin utgångspunkt i Stockholms läns förutsättningar. Målet med strategin är ett långsiktigt hållbart livsmedelssystem. Strategin innehåller tre insatsområden och under dessa finns i handlingsplanen flera mål.

1. Regler och villkor
2. Konsument och marknad
3. Kunskap och innovation

Klimatfärdplan för Stockholmsregionen 2050

Klimatfärdplanen beskriver nuläget i länet och föreslår åtgärder inom sju områden varav ett är jord- och skogsbruk. Några viktiga föreslagna åtgärder på regional nivå:

- Lokal produktion av biobaserade bränslen
- Minskade metanutsläpp från djurhållningen
- Ett utökat antal kolsänkor i framför allt skogsmarker

Strategi för ingen övergödning

Kretslopp och samverkan inom länet är viktiga utgångspunkter för strategin. Dvs att skapa ett kretslopp av de näringsämnen som finns i länet, till exempel genom att se till att näringen från enskilda avlopp kan återföras till jordbruksmark. Strategin är indelad i tre åtgärdsområden baserat på vilka åtgärder som bedöms ha störst effekt för att minska övergödningen i länet.

Regional handlingsplan för grön infrastruktur

Odlingslandskapet är ett av flera insatsområden i handlingsplanen. En av de största utmaningarna i regionen är kopplade till bristen på betesdjur, som leder till att marker växer igen. Näringstillförsel till naturliga gräsmarker kan påverka deras flora negativt. I åkerlandskapet är exploatering för bebyggelse eller infrastruktur ett konkret hot som innebär permanent förlust av odlingsmark, andra hot är nedläggning och rationalisering av åkermark.

Kommunala styrdokument

Mål och budget

Mål och budget är kommunens viktigaste styrdokument. Det innehåller inriktningsmål, uppdrag, politisk plattform och budget för hela organisationen. Mål och budget kompletteras av andra styrdokument som vägleder och konkretiserar hur arbetet i Södertälje kommun ska gå till. I odlingsstrategin beskrivs det politiska uppdraget från Mål och budget, som har styrt inriktningen och odlingsstrategins framtagande.

Översiktsplan Framtid Södertälje 2013–2030 (under revidering)

Översiktsplanen är vägledande för den fysiska utvecklingen i kommunen. Den uttrycker kommunens vilja och syftar till att markanvändningen och kommunens rumsliga struktur ska bli så bra som möjligt. Detta omfattar bland annat områden som föreslås utvecklas för bebyggelse och hur mark-, och vattenområden ska förvaltas. Planerna syftar till att uppnå en bra helhet och forma en framtid där människor och företag kan leva och växa hållbart och där kommunen utvecklas med hänsyn. I översiktsplanen finns flera kapitel och ett antal riktlinjer till varje.

Riktlinjer för utveckling av staden:

- Odling i staden ska vara med från de tidigaste skedena i planeringen.

Riktlinjer för utveckling av landsbygden:

- Jordbruksmarkens värden ska beaktas vid avvägning mot annan markanvändning med avseende på hushållnings-, kultur- och naturvårdshänsyn. I enlighet med miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Utbyggnadsstrategi

Utbyggnadsstrategin är en genomförandestrategi för översiktsplanen och visar hur kommunen ska kunna nå målet om 20 000 nya bostäder genom förtätning, och visar var denna ska prioriteras. Inga nya bostäder föreslås byggas på jordbruksmark, och grönytor i staden bör enligt strategin utvecklas i takt med bostadsbyggandet. Vikten av att avsätta ytor för stadsodling framhålls.

Landsbygdsstrategi 2030

Strategin ska vara vägledande i arbetet med landsbygdsutveckling och omfatta kommunens alla landsbygder och skärgårdsmiljöer. Strategin hanterar jordbruksfrågor utifrån ett antal aspekter. Bland annat hållbar markanvändning och attraktiv besöksnäring.

I målområdet *Tillgänglighet och konnektivitet – fysisk och digital* finns målet: arbeta för att förbättra framkomlighet för jordbruksmaskiner.

Miljö- och klimatstrategi 2022 – 2030

I strategin finns tre delområden. Inom delområdet *Grönt Södertälje – ekosystemtjänster är långsiktigt hållbara* följs utvecklingen. Kopplat till jordbruk finns parametern: Kommunkoncernens förvaltning av mark, vatten, och naturområden stärker och främjar biologisk mångfald.

Denna parameter följs bland annat upp genom att mäta mängden jordbruksmark i kommunen med målet att nivån år 2021 ska bibehållas. Då fanns 9164 hektar åkermark varav 885 hektar ägdes av kommunen.

Näringslivsstrategi 2021–2025 med handlingsplan

Dessa dokument berör den gröna näringen på olika sätt.

Livsmedelsförsörjningsstrategi 2022–2030

Målet med strategin är att säkra en god livsmedelsförsörjning för Södertälje kommuns växande befolkning av säker, hälsosam och hållbart producerad mat i tillräcklig mängd, nu och i framtiden. Strategin ska kunna användas som vägledning i all kommunal samhällsplanering och verksamhetsstyrning så att framtida livsmedelsförsörjning inte äventyras. Följande insatsområden och insatser har betydelse för odling.

Insatsområde 1 – Samhällsplanering och förvaltning

- Inrikta arbetet inom översiktsplanen på att bevara jordbruksmark och peka ut andra strategiskt viktiga platser för livsmedelsförsörjning.
- Skydda jordbruksmarken och värna därtill kopplade ekosystemtjänster i samhällsplanering och kommunal verksamhet.
- Bruka och upparbeta jordbruksmark som idag inte odlas alls eller odlas mycket extensivt.
- Främja ökning och diversifiering av jordbruks- och trädgårdsproduktion i enlighet med nationella livsmedelsstrategin.
- Kombinera och främja samarbete mellan livsmedelsproduktion och landskapsvård.
- Undersök hur tillgång på bevattningsvatten kan ökas både för yrkesodling och fritidsodling.
- Bidra till att säkra energitillgången för livsmedelsförsörjningen.

Insatsområde 2 – Näringsliv och kommunal operativ verksamhet

- Öka ekologisk odling i kommunen och uppnå det nationella målet om 30% ekologiskt odlad areal 2030
- Skapa goda förutsättningar för kommunens lantbruks- och trädgårdsarrendatorer.
- Underlätta etablering av nya livsmedelsföretag inom produktion, förädling och distribution i Södertälje.
- Främja innovation och utveckling i livsmedelssystemets alla led från primärproduktion till måltid.

Grönstrategi 2022–2030

Grönstrategins syfte är att verka för ett hållbart samhälle genom att värna och utveckla grönstrukturen och dess stödjande, kulturella och reglerande ekosystemtjänster. Den ska fungera som underlag vid samhällsplanering och förvaltning av kommunens grönstruktur samt kommunicera värdet av grönstrukturen och dess ekosystemtjänster. I grönstrategin finns tre målområden och mål kopplade till dessa.

Målområde 1: Bevarad och stärkt biologisk mångfald

Mål 1:3 Stärk och utveckla biologisk mångfald genom målinriktad markförvaltning och samarbeten

Inriktning: Se över möjligheten att stärka biologisk mångfald i jordbruksarrenden, till exempel med småbiotoper och blommande kantzoner.

Målområde 2: Gröna miljöer för hälsa och välbefinnande

Mål 2:4 Utveckla kvaliteten i befintliga allmänna grönområden

Inriktning: Kvaliteter som bör finnas inom grönområden i varje stadsdel:

- Naturupplevelse
- Större lekplats
- Gräsytor för lek och spel
- Spontanidrott som utegym och bollplaner
- Hundrastgård
- Vattenupplevelse
- Blomsterprakt
- Möjlighet att odla
- Konst
- Vinteraktivitet

Målområde 3: Naturbaserade lösningar och mångfunktionalitet i gröonstrukturen

Mål 3:1 Öka gröonstrukturens förmåga att reglera och infiltrera vatten

Inriktning: Möjligheten att använda magasinering av dagvatten för bevattning bör också tas tillvara. Vattenmagasin kan behövas i driften av stadens parker och natur, men även i odlingslandskapet för bevattning av grödor och dricksvatten till djuren under torrperioder med låga grundvattennivåer.

VA-policy 2030

Under avsnittet "Kretslopp och resurshushållning" ingår bland annat denna punkt:

- Kommunen ska eftersträva en hållbar återföring av växtnäringsämnen till jordbruksmark från källsorterande avloppssystem. Med källsorterande avloppssystem avses system som källsorterar urin och/eller toalettavfall.

Livsmedels- och måltidspolicy

Under avsnittet Hållbar utveckling ingår bland annat dessa punkter.

- Kommunen ska stimulera ökad ekologisk odling genom att i möjligaste mån köpa ekologiska livsmedel.
- Kommunen ska i sina avtalsupphandlingar skapa förutsättningar för att få in mer närodlat och närproducerade produkter

Pollineringsplan (Handlingsplan till Grönstrategin)

Pollineringsplanens mål är att förbättra förutsättningarna för en långsiktig och hållbar pollinering i såväl den urbana miljön som i det omgivande landskapet. Följande är exempel på åtgärder som hör ihop med odling och jordbruk:

- Fortsätt med ängs- och hagmarksinventering som utvärderingsmetod för riktade miljöersättningar med syfte att bevara värdefulla ängs- och hagmarker.
- Vid utvecklingen av kommunala jordbruksområden integrera åtgärder som främjar pollinatörer.

Handlingsplan för klimatanpassning 2022–2026

”Klimatförändringarna kommer att innebära både utmaningar och vissa fördelar för kommunens areella näringar. Kan ge ökad produktion men även risk för torka, ökning av invasiva arter, skadedjursangrepp samt ökar erosion av åkermark. Även djurhållning kan påverkas negativt av värmestress och torka. Skyfall med ökad erosion kan försämra vattenkvalitet.”

Målbild: Medborgare, verksamheter och företag i Södertälje kommun är säkra utifrån ett klimatperspektiv. Kommunen är väl förberedd och kan hantera klimatkonsekvenserna inom naturmiljö, areella näringar (odling, skog) samt för turismen.

Åtgärd: Arbeta förebyggande och genomför och informera om behov av klimatanpassningsåtgärder inom odling (t.ex. bevattnings- och dräneringssystem)

Riktlinjer för hållbart byggande vid markanvisningar – riktlinjer och checklista för exploatörer

Riktlinjerna innebär att exploatörer förbinder sig att göra vissa saker i samband med att de får bygga bostäder på kommunens mark. I riktlinjerna finns många valmöjligheter att välja bland, för att uppnå en viss poäng. En av dessa handlar om att iordningställa odlingsplatser

Uppföljning av odlingsstrategins indikatorer 2017–2023

Önskad utveckling	Indikatorer	Utgångsläge	Uppföljning 2018	Uppföljning 2019	Uppföljning 2020	Uppföljning 2021	Uppföljning 2022	Uppföljning 2023
Jordbrusmarken värnas	Hektar jordbruksmark i Södertälje kommun (som fått jordbruksstöd)	<ul style="list-style-type: none"> 9238 ha åkermark 1026 ha betesmark (Jordbruksverket)	<ul style="list-style-type: none"> 9286 ha åkermark 1043 ha betesmark (Jordbruksverket)	<ul style="list-style-type: none"> 9275 ha åkermark 1053 ha betesmark (Jordbruksverket)	<ul style="list-style-type: none"> 9187 ha åkermark 1029 ha betesmark (varav 1 ha slåtteräng) (Jordbruksverket)	<ul style="list-style-type: none"> 9164 ha åkermark 1027 ha betesmark varav 1 ha slåtteräng (Jordbruksverket)	<ul style="list-style-type: none"> 9088 ha åkermark 985 ha betesmark 0 ha slåtteräng (Jordbruksverket)	<ul style="list-style-type: none"> 9078 ha åkermark 979 ha betesmark
Ingen åkermark ska ligga i träda ¹	Hektar jordbruksmark i kommunal ägo	<ul style="list-style-type: none"> 885 ha åkermark 115 ha betesmark 	<ul style="list-style-type: none"> 885 ha åkermark 115 ha betesmark 	<ul style="list-style-type: none"> 885 ha åkermark 115 ha betesmark 	<ul style="list-style-type: none"> 885 ha åkermark 115 ha betesmark 	<ul style="list-style-type: none"> 885 ha åkermark 115 ha betesmark 	<ul style="list-style-type: none"> 885 ha åkermark 115 ha betesmark 	<ul style="list-style-type: none"> 885 ha åkermark 115 ha betesmark
Arealen som används för odling av trädgårdsväxter i kommunen ska öka	Hektar mark i träda	Åkermark i träda 1209 ha	Åkermark i träda 1286 ha	Åkermark i träda 927 ha	Åkermark i träda 1033 ha	Åkermark i träda 1040 ha	Åkermark i träda 1100 ha	Åkermark i träda 875 ha
Antal sysselsatta inom de gröna näringarna ska öka	Hektar som används för odling av trädgårdsväxter	13 ha	12 ha	12 ha	12 ha	12 ha	12 ha	12 ha
Antal sysselsatta inom de gröna näringarna ska öka	Antal sysselsatta personer inom jordbruk och trädgårdssodling	<ul style="list-style-type: none"> Jordbruk 155 st Trädgårdsodling 63 st (LRF:s kommunstatistik, SCB 2015 Nacka kommun ingick)	<ul style="list-style-type: none"> Jordbruk 119 st Trädgårdsodling 45 st (LRF:s kommunstatistik, SCB 2017)	Ingen ny statistik finns, kommer 2020.	Statistik för 2020 kommer i juni.	<ul style="list-style-type: none"> Jordbruk 112 st Trädgårdsodling 44 st (LRF:s kommunstatistik, SCB 2019)	<ul style="list-style-type: none"> Jordbruk 109 st Trädgårdsodling 32 st (LRF:s kommunstatistik, SCB 2022)	Ingen ny statistik se år 2022.
Andelen certifierad ekologisk jordbruksmark i kommunen ska uppgå till minst 30 % år 2030	Hektar och andel jordbruksmark som brukas ekologiskt (ett års eftersläpning i statistiken)	<ul style="list-style-type: none"> 1354 ha åkermark 178 ha betesmark = 14,7 % (Jordbruksverket)	<ul style="list-style-type: none"> 1627 ha åkermark 328 ha betesmark = 18,9 % (Jordbruksverket)	<ul style="list-style-type: none"> 1943 ha åkermark 363 ha betesmark = 22,3 % (Jordbruksverket)	<ul style="list-style-type: none"> 2492 ha åkermark 370 ha betesmark = 27,7 % (Jordbruksverket)	<ul style="list-style-type: none"> 2385 ha åkermark 349 ha betesmark = 26,8 % (Jordbruksverket)	<ul style="list-style-type: none"> 2263 ha åkermark 314 ha betesmark = 25,6 % (Jordbruksverket)	<ul style="list-style-type: none"> 1696 ha åkermark 272 ha betesmark = 19,5 % (Jordbruksverket)
Skogsbetet ska öka (upphör 2022)	Hektar mark skogsbeta	17 ha	20 ha	19 ha	19 ha	18 ha	18 ha	88 ha jordbruksmark = 8,8 %

Idisslande betesdjur ska öka för att hålla naturbetesmarker öppna och öka tillgången på göäsel	Antal idisslande djur 3 613 stycken	Antal idisslande djur: Ingen ny statistik, se året innan.	Antal idisslande djur: 3525 stycken	Antal idisslande djur: 2631 stycken	Antal idisslande djur: 2592 stycken	Antal idisslande djur: 2364 stycken
	<ul style="list-style-type: none"> Kor för mjölkproduktion 442 Kor för upp-födning av kalvar 301 Kvigor, tjurar och stutar 408 Kalvar, under ett år 473 Baggar och tackor 961 Lamm 1 028 (Jordbruksverket 2016)		<ul style="list-style-type: none"> Kor för mjölkproduktion 457 Kor för upp-födning av kalvar 279 Kvigor, tjurar och stutar 432 Kalvar, under ett år 472 Får 1785 (LRF:s kommunstatistik)	<ul style="list-style-type: none"> Kor för mjölkproduktion 478 Kor för upp-födning av kalvar 227 Kvigor, tjurar och stutar 545 Kalvar, under ett år 460 Baggar och tackor 475 Lamm 446 (Jordbruksverket 2020)	<ul style="list-style-type: none"> Kor för mjölkproduktion 516 Kor för upp-födning av kalvar 237 Kvigor, tjurar och stutar 506 Kalvar, under ett år 487 Baggar, tackor och Lamm 846 (LRF kommunstatistik 2022)	<ul style="list-style-type: none"> Kor för mjölkproduktion 489 Kor för upp-födning av kalvar 209 Kvigor, tjurar och stutar 501 Kalvar, under ett år 477 Baggar och tackor 428 Lamm 260 (Jordbruksverket 2023)
Fler våtmarker och dammar ska tillskapas i odlingslandskapet (bevattningsnyfte)	Antal våtmarker och dammar i odlingslandskapet som har anlagts under föregående år	0 stycken	0 stycken	0 stycken	0 stycken	Indikatorn har justerats: Antal anläggningar som anordnats på kommunal mark för att samla in smält- eller regnvatten i bevattningsnyfte.
Fler medborgare ska ha möjlighet att odla	<ul style="list-style-type: none"> Antal fritidsodlingsområden tillgängliga för alla medborgare i kommunen Antal verksamheter inom kompletterande odling som har fått odlingsrådgivning och odlingsbidrag 	Fyra områden	Fyra områden	Fyra områden	Fem områden	Fem områden
		0 stycken	30 stycken verksamheter har fått odlingsrådgivning	45 stycken verksamheter har fått odlingsrådgivning	41 stycken verksamheter har fått odlingsrådgivning	Indikatorn följer från 2023 upp hur många nya som har tillkommit.
		0 stycken	27 stycken av dessa har där-efter sökt och fått odlingsbidrag	42 stycken av dessa har där-efter sökt och fått odlingsbidrag	34 stycken av dessa har där-efter sökt och fått odlingsbidrag	<ul style="list-style-type: none"> Nya under 2023: 8 st Totalt sedan 2018: 79 st

1 Gäller inte mark som ligger i ettårig träda som en del i växtföljden.

2 Med ekologiskt menas här arealer jordbruksmark som brukas med ekologiska produktionsmetoder och som uppfyller kraven enligt rådets förordning (EG) nr 834/2007 av den 28 juni 2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter. Detta då den nationella statistiken utgår från denna märkning.

**Södertälje
kommun**

Samhällsbyggnadskontoret, Södertälje kommun

Besök: Stadshuset, Nyköpingsvägen 26, Södertälje

Tel: 08-523 010 00 (Kontaktcenter)

E-post: sbk@sodertalje.se

www.sodertalje.se